

A BANYÁS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre ... 12 K. || Félévre .. 6 K.
Negyedévre ... 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. ker., Abonyi-utca 11. (Bálint-utca sarki palota földszinjén). ■■ Telefon-szám: 108—00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Köszénbányánk biztonsága.

A dományi katasztrófa s az azt követő vizsgálat, melyben nagynevű bel-és külföldi szakértők vettek részt, ismét a köszénbányák, különösen pedig a nagyobb veszedelmet rejtegető fekete kőszén termelők biztonságára terelte a figyelmet. Ennek köszönhető a m. kir. pénzügyminiszternek, mint legfőbb bányahatóságnak most megjelent két rendelete, melyek egyuttal legfőbb bányahatóságunk első bányarendőri intézkedései.

Amíg ugyanis az osztrák bányahatóságoknak a balesetek elhárítását célzó bányarendőri intézkedései három vaskos kötetet tesznek ki, nem is szólva a porosz bányarendőri szabályok már-már át sem tekinthető tömegéről, addig nálunk a budapesti és nagybányai bányakapitányságnak egyes részeiben már elavult bányarendőri szabályain kívül ilyenmü intézkedésnek nyoma sem volt.

Meg kell jegyeznünk azonban, hogy ez korántsem a bányahatóságok mulasztására, hanem sajnos kizárólag arra vezetendő vissza, hogy bányászataunk fejletlen volta, a bányaművelés kis arányai nem is tették szükségessé a szabályozást, mert a balesetek számát és arányát illetőleg így is fölötte kedvező helyzetben voltak bányáink a külföldhöz viszonyítva.

Igaz ugyan, hogy az aninai bányászat mindig fölötte veszedelmes jelleget mutatott és számos katasztrófának volt már színhelye, a tulajdonos osztrák-magyar államvasut-társaság pedig kényszerítő hatósági intézkedések nélkül is megtett mindent, ami azok elhárítására alkalmasnak látszott, az erre irányuló óvintézkedések kérdése pedig akkor még egyáltalában nem volt tisztázva, aminthogy valójában má sincs.

Poroszország, a mely e téren vezet, csak nemrégiben szenvedte a radbodi szörnyű szerencsétlenséget, melynek áldozatai ma is még legnagyobb részben a bánya mélyén fekszenek, mert holttesteiket még nem lehetett a külszínre hozni. Pedig ott a lövőmesterek intézményét és a per-

metezést, — melyet az új rendelet öntözésnek nevez, — régen kötelezővé tették, anélkül, hogy különösebb eredményeket értek volna el, sőt az utóbbinak eredményes voltát egyre inkább kétségbe vonják és számos hátrányát is kimutatták.

Egyelőre azonban az látszik a legjobb módnak arra, hogy a gázrobbanások hatása korlátozassék s habár a permetezés berendezése fekete-szén-bányáink termelését ismét jelentékenyen megfogja drágítani s következésképpen a fekete szén árát is emelni, elrendelése ellen alapos kifogást tenni már csak azért sem lehet, mivel a balesetek terjedelmének legcsekélyebb korlátozása is fölér azokkal az áldozatokkal, melyekbe kerülni fog s az állam, mely Komlón szintén feketeszenet termel, maga fog e téren jópéldával elüljárni.

A lövőmesterek kötelező alkalmazása s az erről szóló szabályrendeletben foglalt egyéb, a repesztő munkára vonatkozó intézkedések semmi újat sem tartalmaznak, mert összes nagyobb bányavállalataink, még pedig a barnaszénbányák is régóta hasonló módon végeztetik a repesztést s a szabályrendelet úgyszólván törvényesíti a jelenlegi állapotot és csökkenti felelőségüket, mivel részt juttat belőle a bányahatóságoknak s nagy részét az üzemvezetőkre hárítja.

Ez talán legfontosabb, talán egész terjedelmében nem is szándékolt eredménye a két rendeletnek, a mely a bíróságoknak a felelősség kérdésében eddig elfoglalt álláspontját kétségen kívül erősen befolyásolni fogja még a magánjog szempontjából is, és pedig nem a vállalatok hátrányára.

1909. évi 57.323. sz. rendelet a lövőmesterek kötelező alkalmazásánál és a repesztési munkáról.

1. §. Fekete szénbányákban robbantást külön kinevezett lövőmesterek végezhetik.
2. Lövőmesternek csak az nevezhető ki, aki
 - a) írni olvasni tud,
 - b) fekete szénbányáknál váfári minőségben legalább 5 évet töltött s ebből legalább 2 évet az illető bányánál,
 - c) józ, a bányarendőri szabály

büntetve nem volt, a repesztő szereket, azok tulajdonságait hatását, az alkalmazásban lévő gyújtószerkezeteket s azok kezelési módját ismeri.

A kinevezendő egyént a gyakorlati képzettségre nézve az üzemvezető köteles megvizsgálni és alkalmazhatóságáról tanusítványt kiállítani.

Lövőmesteri teendőkkel az illető bányaműnél legalább egy év óta működő altiszt is megbízható.

A lövőmesteri képesítéssel bírókról minden bányaműnél nyilvántartás vezetendő.

3. §. A bányakapitányság kérelemre megengedheti, hogy a robbantást vizsgázott (2. §.) csapatvezető (előírott) eszköze:

a) oly bányákban vagy bányarészekben, ahol sem robbantó lég, sem szállószenpor nem fejlődik,

b) egyes félreeső, nehezen megközelíthető, elszigetelt üzemponatokon.

A lövőmestereket, valamint a robbantással megbízott csapatvezetőket köteles az üzemvezető a repesztő anyagok átvételre, kezelése és végrehajtása tekintetében tüzetes írásbeli utasítással ellátni.

Ez az utasítás jóváhagyása végett a bányakapitányságnak bemutatandó.

5. §. A lövőmesterek illetménye a működésük területén foglalkoztatott munkáscsapatok keresményétől függetlenül állapítandó meg.

6. §. A robbantás mindazon üzemi pontokon tilos, ahol bányagáz (methán = CH₄) jelenléte a biztosító lámpával megállapítható.

E tilalom ugyanazon részarámban fekvő többi utána következő munkahelyekre is kiterjed.

7. §. Veszélyes szénpor képződése esetén a robbantás még ott is, ahol bányagáz elő nem fordul, csak akkor eszközölhető, ha a szénpor kellő nedvesítés által a robbantás helyétől legalább 20 méternyire teljesen veszélytelenné tétetett.

8. §. Lópor vagy más hasonló lassan robbanó repesztő anyag használata feltétlenül tilos.

9. §. A bányakapitányság egyes bányákban vagy bányarészekben a viszonyok és körülményekhez, nevezetesen a bánya veszélyességi fokához képest feltétlenül eltilthatja a szénben való robbantást, avagy pedig biztonságí repesztő anyagok alkalmazásától teheti függővé.

10. §. A töltés lefojtására csak tiszta nedves agyag vagy más oly anyag használandó, mely szikrát nem ad. Szénnel való fojtás szigorúan tilos.

A bányamű köteles gondoskodni arról, hogy megfelelő fojtó anyag mindenkor rendelkezésre álljon.

1. §. Le nem fojtott töltények elrobbantása szigorúan tilos.

12. §. Tilos a fojtást papírba vagy más hasonló anyagba burkoltan tenni a furólyukba.

A repesztő töltények csak akkor helyezhetők a furólyukba, miután az a furólyortól gondosan kitisztított s miután a furólyuk közvetlen környékéről is a furólyisz, szénpor stb. eltakarított.

13. §. A töltés megengedhető legnagyobb mértékét a használatban lévő repesztő anyagokra nézve a bányakapitányság állapíthatja meg; de a töltés a furólyuk felmélységénél tovább nem terjedhet és a fojtás a töltés magasságánál kisebb nem lehet.

14. §. A szénben vagy a szénnel közvetben összefüggésben levő meddő közelben eszközözendő robbantásnál csak villamos elsütés, vagy más bevált és hatóságilag megengedett biztonsági gyújtásmód alkalmazható.

Egynél több furólyuknak elrobbantása ily üzemi he-

lyeken csak villamos gyújtás alkalmazása mellett együttesen történhetik.

15. §. A lövőmester, a robbantásra jogosult altiszt vagy csapatvezető köteles a furólyuk elrobbantása előtt gondos vizsgálat után még egyszer meggyőződést szerezni arról, hogy a robbantás helyétől 20 m. távolságban sem a biztosító lámpán felismerhető bányagáz, sem veszélyes szénpor elő nem fordul.

16. §. E bányarendőri szabályok áthágása esetén — amennyiben súlyosabb beszámítás nem forog fenn — a bányatulajdonossal szemben az ált. bányatörvény 240. §-a alkalmazandó.

A robbantási munkának lövőmesterek által való teljesítéséért (1. §.) az üzemvezető (aknavezető) is felelős.

A lövőmester, a lövőmesteri teendőkkel megbízott altiszt vagy csapatvezető e bányarendőri szabályok és a hatóságilag jóváhagyott utasítás (4. §.) áthágásáért, a mennyiben súlyosabb beszámítás nem forog fenn, 100 K-ig, ismétlés esetén 200 K-ig terjedhető pénzbírsággal büntetendő s utóbbi esetben a lövőmesteri megbizástól is megfosztandó.

Durva kötelességszegés megismétlése esetén az illető a szolgálatból is azonnal elbocsátható.

A harzadik bekezdésben megnevezett alkalmazottak felett a fegyelmi joghatóságot első fokon az üzemvezető gyakorolja.

17. §. E bányarendőri szabályzat 1910. évi január 1-én lép életbe.

Ahol a követelményeknek megfelelő (2. §.) lövőmesterek a szabályzat hatályba lépésekor alkalmazva nincsenek, a hatályba lépés után 2 hónap alatt a szükséges számban alkalmazandók.

Ennek megtörténtéről a bányakapitányságnak a fenti határidő lejárta után 15 nap alatt jelentés teendő.

Ugyanekkor előterjesztendő jóváhagyás végett a lövőmesteri utasítás (4. §.) is.

A 3. §. szerinti megengedett felmentésért is ezen határidőn belül kell folyamodni.

18. §. A bányarendőri szabályzat a bányatelepeken a rendelő helyiségben szükség esetén fordításban is kiüggesztendő; a lövőmestereknek s a lövőmesteri teendőkkel megbízott altiszteknek és csapatvezetőknek a szabályzat egy-egy példánya a 4. §-ban előirt utasítással együtt elismervény mellett átadandó.

19. §. E rendelet hatálya a bányakapitányság által minden oly barnaszénbányára is kiterjesztendő, mely állandóan sújtóléggel küzd, vagy ahol a fellépő szénpor veszélyesnek bizonyul.

Budapesten, 1909. évi szeptember 19. napján.

Wekerle Sándor s. k.

a pénzügyministerium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök.

1909. évi 57.323. számú rendelet. Bányarendőri szabályok a szálló szénpor veszélye elleni védekezésről a feketeszénbányákban.

1. Minden feketeszénbányában vízvezeték létesítendő és állandóan használható állapotban tartandó, hogy ennek segítségével az összes előkészítési és fejtési munkahelyek, valamint a szállításra, járásra és légvezetésre szolgáló összes vágatok a szénpor veszélye elleni hathatós védekezés céljából kellő módon megvédveszthetők legyenek.

Az ezen szakaszban foglalt kötelező rendelkezés végrehajtásáért a létesítéshez szükséges költség folyósítása tekintetében a bányabirtokos, egyebekben pedig, jelesen

létesítésért s karbantartásért elsősorban az üzemvezető felelős.

2. §. Az öntözési vízvezeték berendezéséről és elhelyezéséről szóló műszaki rajz és leírás a bányakapitányságnak bemutatandó és évről-évre az időközben történt változásokkal kiegészítendő.

3. §. Az öntözési vízvezeték létesítésétől és állandó fenntartásától a bányakapitányság kérelemre, vagy az egész bányában, vagy annak egy részében eltekinthet, ha a bányaműveletek és vágatok különben is nedvesek, vagy ha a szén minőségénél és természeti tulajdonságainál fogva veszélyes szállópor képződésének lehetősége ki van zárva, vagy végül ha a fennforgó sajátzerű üzemtechnikai viszonyok — pl. ha egy aránylag kis terjedelmű s messze fekvő bányarész öntözésére aránytalanul hosszú vízvezetékkel kellene létesíteni — kívánják a kivétel megengedését.

Azon az alapon, hogy veszélyes szállópor képződésének lehetősége ki van zárva, csak akkor adható fölmentés, ha a szénpor veszélytelensége megfelelő kísérleti uton is kimutattott.

Ha az engedély különös üzemtechnikai körülményeken alapul, az engedélyokiratban meghatározandó, hogy mely eszközökkel és mely módon kell az illető bányában, vagy bányarészben az illető szénpor veszélye ellen védekezni, illetve a nedvesítést eszközölni.

Ha a bányamű belső viszonyaiban idő folytán oly változás áll be, hogy a felmentés oka megszűntnek tekinthető, a bányavállalat az öntözési vízvezeték létesítésére zárcs határidő kitézése mellett (15. §.) legott közzelendő.

4. §. A bányakapitányság egyes bányarészekben, illetve a telepkörökben a nedvesítés kötelezettsége alól kérelemre felmentést adhat:

a) ha a szerzett tapasztalás szerint a nedvesítés annyira meglazítja a mellékkőzetet, hogy ennek folytán a szén és kőzetomlás veszélye fokozottabb elővigyázat mellett is jelentékenyen és más uton el nem háríthatólag nagyobodik; vagy

b) ha figyelmen kívül nem hagyható egészségügyi tekintetek, pl. vékony és lapos dőlésű széntelepkei fejtő helyein, ahol a munkások többnyire fekvő helyzetben kénytelenek dolgozni, követelik az öntözés mellőzését.

Az ily kivett helyek nedves zónák létesítése által minél szűkebbre szorítandók s gondoskodni kell arról, hogy a berakódott szénpor ily helyekről minden műszakváltáskor kiszállítottassék.

5. §. Minden feketeszénbányában szükség esetén még ott is, hol az öntözési vízvezeték berendezése alól a bányabirtokos kérelemre felmentetett (3. §.), gondoskodni kell arról, hogy az egyes fejtési mezők, illetve bányarészek állandóan nedves, vagy megfelelő kiterjedésben folytonosan nedvesen tartandó vágatok által egymástól különválasztva legyenek.

Ezen nedves zónák fekvése és kiterjedése, amelyeknek öntözésére különös gond fordítandó, térképileg kitüntetendő.

6. §. A bejárásra, szállításra és légvezetésre szolgáló vágatok a siklókat és gurítókat is ideértve oly mértékben nedvesítendő, hogy a szénpor lerakódása ott teljesen veszélytelenül váljék.

7. §. Az előkészítési és fejtési üzem körében a főte, a talp, a homlok- és az oldalfalak, ugyancsak a kinyert szén annyira megnedvesítendő, hogy ezeken a helyeken és azok közelében szálló szénpor ne keletkezhesék és hogy a szénpor veszedelmes felverődése semmi körülmények között be ne következhesék.

8. §. A szállításra, járásra és légvezetésre szolgáló vágatok öntözése, ugyancsak az előirt nedves zónák kellő

fenntartása külön e célra kirendelendő, irni-olvasni tudó s az öntözés megfelelő teljesítéséért felelős személyekre bizandó, akiket az üzemvezetőnek ebéli teendőikre nézve tüzetes utasítással kell ellátni.

Az utasítás a bányakapitányságnak bemutatandó.

Az öntözéssel megbízottak neve a rendelő helyiségben kifüggesztendő.

Az előkészítő és fejtő üzemkörében a munkahelytől legalább 10 m. távolságra eszközlendő öntözésért a csapatvezető (előírt) felelős.

Az öntözésre hivatott csapatvezetőket is megfelelő írásbeli utasítással kell ellátni.

9. §. A nedvesítés akként eszközlendő, hogy a szénpor kiszáradása az üzemi szünetek alatt (ünnep- és vasárnapokon, vagy pedig az éjszakákon át, ahol nincs éjjeli üzem) be ne következhesék.

Különös gond fordítandó az elszigetelő zónák állandó nedves állapotban való tartására.

10. §. Ha az öntözési vízvezetékben, vagy annak valamely tartozékában valami hiba, vagy fogyatékoság áll be, az öntözés eszközlésére hivatott személyek kötelesek erről az ügyeletes aknáznak (bányafelőrnek), vagy a főaknáznak (főbányafelőrnek), vagy az üzemvezetőnek haladéktalanul jelentést tenni.

11. §. Az üzemvezető, a főaknász és az aknász minden bányabejárás alkalmával tartoznak meggyőződést szerezni, hogy az öntözési szerkezetek rendben vannak-e és hogy az öntözésre hivatott személyek ebbeli köteleességüket pontosan teljesítik-e.

Kötelesek továbbá nevezett alkalmazottak az öntözési szerkezetekben észlelt, vagy tudomásukra hozott hibák és fogyatékoságok haladéktalan megszüntetése iránt intézkedni.

Amennyiben az öntözési vízvezeték üzemképes állapotba való helyezése azonnal nem eszközölhető, a széntermelő munka az illető nem öntözhető üzemhelyeken a kiigazításig beállítandó.

12. §. Az ügyeletes altiszt köteles gondoskodni, hogy a szállításra, járásra és légvezetésre szolgáló vágatokból a siklókat és gurítókat is ideértve, az oda akár a vágat főtíjéről vagy oldalfalairól, akár pedig a csillékből lehuilló szén és szénpor megfelelően nedves állapotban minél előbb s minél rövidebb időközökben eltávolítottassék. E vágatok falai, ácsolatai is szénportól mentes állapotban tartandók.

13. §. Vasutat szilárd szénalapzatra csak akkor szabad fektetni, ha a vágat talpa nem éghető anyagokkal gondosan kitöltetik.

14. §. E bányarendőri szabályok áthágása esetén — amennyiben súlyosabb beszámítás nem forog fenn — a bányatulajdonossal szemben az ált. bányatörvény 240. §-a azzal a kiegészítéssel alkalmazandó, hogy az öntözési vízvezeték berendezésénél tapasztalható mulasztás, vagy késedelem esetén a berendezések elkészültéig a széntermelés és szénzállítás az illető bányában, vagy bányarészben hatóságilag beállítandó.

Az üzemvezető (aknavezető) és a többi felelős alkalmazottak e rendelet áthágásáért 100 K-ig, ismétlés esetében 200 K-ig terjedhető pénzbírsággal büntetendők; ismételt visszaesés esetén az illető a szolgálatból elbocsátandó.

Az alkalmazottak felett a főaknásztól lefelé a fegyelmi hatóságot elsőfokban az üzemvezető gyakorolja.

15. §. E bányarendőri szabályzat 1910. évi január 1-én lép életbe.

Ahol öntözési vízvezeték a rendelet hatályba lépésekor még sincsen, egy év alatt minden tartozékával együtt

főlszerelendő s a szükségletnek megfelelő üzemképes állapotba helyezendő.

Méltánylást érdemlő esetekben a bányakapitányság kellő időben benyújtott kérelemre még hat hónapi haladékot adhat.

Addig is, míg az ezen rendeletnek megfelelő öntözési berendezés el nem készül, köteles bányavállalat ideiglenes öntözési módot alkalmazni.

A vízvezeték létesítésére vonatkozó kötelezettség alóli teljes, vagy részleges felmentés (3. §.), ugyszintén a nedvesítés alóli felmentés (4. §.) iránti kérelmek legkésőbb a rendelet hatálybalépése utáni 30. apon nyújtandók be, az illetékes bányakapitánysághoz.

16. §. A bányarendőri szabályzat bányatelepeken a rendelő helyiségben, szükség esetén fordításban is kifüggesztendő, tartalma és jelentősége munkásoknak a szolgálatba lépés alkalmával s azontúl időnként megmagyarázandó, az álliszteknek s öntözésre hivatott személyzetnek a szabályzat egy-egy példányra, a 8. §-ban előírt utasítással együtt, elismervény mellett átadandó.

17. §. E rendelet hatály: a bányakapitánúság által minden oly barnaszénbányára is kiterjesztendő, amelyben fellépő szénpor veszélyesnek bizonyul.

Budapesten, 1909. szeptember 19. napján,

Wekerle Sándor s. k.

a pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök.

✂ HAZAI HIREK ✂

Pap Elek kinevezése. A pénzügyminiszterium egész tisztviselőkarát élénk örömmel és megelégedéssel töltötte el az a hír, hogy *Pap Elek* min. tanácsos tényleges államtitkárrá nevezetett ki szept. 27-ével. Már pár hónap óta címzetes államtitkár volt. A most elhunyt Kupecz Ödön helyére került. *Pap Eleket* egész tisztviselőkara a legszimpatikusabb férfinak, kitünő kollegának ismeri. Ez azonban inkább csak belső megbecsültetését jelenti. Mi azonban, akik miniszteriális embereket ép úgy, mint a közéletben egyébként szereplőket valódi értékük, tartalmasságuk szerint teszünk mérlegre, azt vesszük *Pap Elek* megítélésénél zsinórmértékül, mint állotta ki a próbát a bécsi kiegyezési tárgyalásokon, ahol oly hatalmas pénzügyi kapacitások keze alatt „dolgozott”, mint *Wekerle* és *Popovics*. A próbát *Pap Elek* fényesen kiállotta. Erős osztrák fináncapacitásokkal volt alkalmunk beszélni, akik osztatlan becsüléssel szóltak *Pap Elek* fényes tulajdonairól. Elmeélet, nagy tudását, széleskörű ismereteit ép úgy kiemelték, mint ritka ítélőképességét. Ez a férfiu *Pap Elek*. Nyeresége a pénzügyminiszteriumnak, haszna az országnak.

A bányászat iránt előszeretettel viseltetik. Minden igaz óhaj és szükséglet megértőre talál benne. Épen ezért, mint a hazai bányászat és kohászat szószólói, a bányászok és kohászok rokonszenves figyelmét *Pap Elek*re irányítjuk.

A hivatalos lap a következő királyi elhatározást közli:

A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztésére *Pap Elek* államtitkári címmel és jelleggel felruházott miniszteri tanácsost államtitkárrá kinevezem. Kelt Bécsben, 1909.

évi szeptember 27. Ferenc József s. k., *Wekerle Sándor* s. k.

Az új államtitkár régi, kipróbált munkása a pénzügyi közigazgatásnak, hosszabb időn át vezette a hitel- és költségvetési osztályokat és a kiegyezési tárgyalásoknál is hasznos szolgálatokat tett nagy tudásával. Igazságosságánál és kedves modoránál fogva a tisztviselői kar osztatlan becsülését és szerefétét bírja, kinevezetése tehát a pénzügyminiszteriumban örömet és megelégedést kelt. *Pap Elek* 1858-ban született, így csak ötvenegyedik évében van. Állami szolgálatban 1880-ban lépett, mint fogalmazógyakornok; 1881-ben pénzügyi fogalmazóvá nevezetvén ki, 1885-ben a pénzügyi közigazgatási bírósághoz osztótták be, ahol rövidesen miniszteri fogalmazóvá lett; majd a pénzügyminiszteriumban 1896-ban osztálytanácsossá, 1903-ban pedig miniszteri tanácsossá nevezetvén ki.

Kinevezések. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök *Huszthy Géza*, *Seyfried Ernő* végzett bányahatósági segélydíjas bányamérnök hallgatókat és *Tassonyi Ernő* díjtalan bányahatósági fogalmazó-gyakornokot bányaesküdekké nevezte ki.

Állami kedvezmény. A kereskedelemügyi miniszter „*Hazai kőolajipar részvénytársaság*” budapesti telepének 1907 február 1-től 1917-ig a törvényben meghatározott állami kedvezményeket megadta.

Tanulmányi kirándulás. Nagyszabásu tanulmányi kirándulást rendezett vasárnapra a Magyar Mérnöki és építési egyesület *Hauszmann Alajos* egyetemi tanár vezetésével. Az egyesület, a társegyesületek a Magán mérnökök Országos Köre és Építőiparosok Országos Egyesülete részvételével *Batthyány Lajos* gróf meghívására Polgárdira rándult ki, hogy a község határában levő *kissomlói kő és mészipartelep* megtekintse. A kirándulók — több mint 180-an — reggel 8 óra 30 perckor különvonaton indultak a keleti pályaudvarról. Hozzájuk Bőrgöndön mintegy 30-an csatlakoztak. A különvonat délelőt 11 órakor érkezett meg a polgárdi állomásra, ahol *Batthyány Lajos* gróf fogadta vendégeit. A műszaki férfiak a gróf vezetésével üzemközben megtekintették a *kőbányát, a zuzót és a mészégető kemencéket*. Az alig egy esztendeje fennálló ipartelep a vendégek legnagyobb elismerését érdemelte ki. A telep dacára rövid fennállásának naponkint 100 vagon elsőrendű zuzott követ és 10 vagon égetett meszet produkál. A kőfejtés egyelőre emberi erővel történik, de tervbe van véve légnymásos furók beállítása. Az egész üzem a legmodernebb formában villamerőre van berendezve. A műszaki férfiak alaposan áttanulmányozták az rendes üzemben lévő ipartelepét, majd az iparvágányokra vontatott étkező-kocsikban ebedhez ültek. Ebéd után a gróf kastélyában fogadta vendégeit. Bucsuzóban *Hauszmann Alajos* meleg szavakkal mondott köszönetet a szives vendégfogadásért, elismerését fejezte ki a látottak felett és azon eredményes munka felett, a melyett a gróf a magyar ipar érdekében a telep felállításával kifejtett. *Batthyány Alajos* gróf köszönetet mondott a vendégeknek megjelenésükért és azon reményének adott kifejezést, hogy mihelyt a vállalatot sikerül ismét egy lépéssel előre vinni a műszaki világot ismét üdvözölhesse. A leginkább mérnökökből építészekből

és vállalkozókból álló kirándulók közt ott voltak: Mihályfi József címzetes min. tanácsos, Hüttl Tivadar, dr. Ferenczy József egyetemi magántanár, Masirovics János vasuti és hajózási felügyelő, Kusevics szombathelyi üzletvezető és mások.

Dobsina bányaváros új polgármestere. Dobsinán szept. 24-én volt a megüresedett polgármesteri állásnak választás utján való betöltése. A választást *Bornemissza László* udvari tanácsos, alispán vezette. Két jelölt *dr. Langhoffer László* és *dr. Markó Jenő* pestmegyei aljegyző pályáztak a polgármesteri állásra. A két párt között erős harc volt. Az első szavazás alkalmával egyik se nyert többséget, mert mind a két jelölt 30—30 szavazatot kapott. Az alispán az 1885. XXII. t.-c. 81. §-a alapján újabb szavazást rendelt el s ekkor *dr. Langhoffer* egy szavazattöbbséggel győzött. *Dr. Langhoffer* Lászlót, az újonnan megválasztott polgármestert igen képzett jogásznak ismerik, akinek a közigazgatási pályán szép jövőt jósolnak.

Harc az arany tolvajlás ellen. Nemrég hirt adtunk egy abrudbányai aranylopásról, amelyre vizshangként rendkívül érdekes levelet vettünk Abrudbányáról, amelyben egyik olvasónk belevilágít az aranytolvajlás kérdésébe. Ime a levél: Aranytolvaj mindig volt és mindig lesz, még akkor is, ha minden bányász mellé egy csendőrt alkalmaznának őrnék, mert az a Kiméra kedvelt és ragadós. A közelebbi időben is az Abrudbánya—verespataki bányamegye választmánya elébe terjesztettem egy alapszabályt, mely a bányarendőrség felállítását célozta, azonban sajnos a baj megvan és különösen a bányamegyében annyira uralg, hogy ma-holnap összes bányáinkat bezárhatjuk és mégis intézkedés semmi sem történik. Többeknek idegenkedése vagy isten tudja miféle célja gátolja a védekezés helyes alapra fektetését, minnek pedig már a legvégső ideje is cikövetkezett. Tíz bányának vagyok igazgatója, magamnak is két bányám van és ott állok, hogy oda kell hagynom a bányászatot, mert a rajta rágódó rákfenén nem segíthetek, de ha a bányarendőrséget felállítanánk és életbe léptetnénk, még lehetne reményünk, hogy legalább a baj nagyobb részén segíthetnénk és annak elejét vehetnénk. A legsajnosabb az, hogy sem a közigazgatási hatóságok, sem az igazságszolgáltatás a bányügyeket komolyan fel nem karolja, pártfogásukba nem veszik, valószínűleg azért is, mert a bányászattal nincsenek tisztában és a bányatolvajokka szemben is olyan bizonyítást kívánnak, mint az egyszerű lopásoknál, könnyű bebizonyítani, hogy valaki egy zsák buzát lopott, de hájos bizonyítani és nem is lehet, hogy mennyi aranyat lopott. Végeredmény az, hogy az aranytolvajok felmentetnek, mint a hogy számtalan esetben megtörtént. Ránk bányászokra nézve áldatlan állapot az is, hogy például két bányamegye soha egymással nem érintkezik, egymás támogatását igénybe nem veszi és e miatt mindkét bányamegye szenved az orvosolatlan bajokban. Például az egyik helyről el, vagy kicsapott bányász első dolga másutt szerencsét próbálni, ott egyik vagy másik üzemvezetőségnél jelentkezik és felvételik munkára, holott becsületessége s magaviselete a felvételt kizárná, viszont ha onnan elbocsátják vissza jön és a bányákban munkát kap, már pedig ha megkivánnák egyöntetűleg, hogy igazolványt mutasson fel maga-

viseletéről, legalább is 40%-a a bányászoknak munkát nem kapnának. Ne vádoljuk, ne gyanúsítsuk az aranyvásárlókat, azokra szükség van, az arany éppen olyan vásári cikk, mint a buza, vagy akár mi. Én aranyomat annak adom oda, ki többet fizet érte s az aranyvásárlót, ki aranyomat megveszi orgazdasággal megvádolni nem lehet, akkor éppen úgy megvádolható az állami aranyváltóhivatal is, hiszen a tolvaj az aranyát minden félsz nélkül szemérmellenül oda is viszi, ott pedig nem kérdik tőle, hogy hogyan és honnan szerezte, hanem beváltják minden további nélkül. Szükséges és üdvös volna a bányamegyéknek egymással érintkezni, az orvoslásról tárgyalni és valmelyes megállapodásra jutni. Azon megállapodást törvényerőre juttatni és akkor közösen érhetnék el azt a célt, amelyet külön, külön ügyfélszik soha sem érnek el.

A brennbergi kőszénbánya megvizsgálása. Sopron város bányavezetője a minap írásban terjesztette be a városhoz jelentését a brennbergi bányának szeptember hóban történt megvizsgálásáról. A szakértő, akinek a kutatások terjedelméről és az erre fordított összegek nagyságáról kellett véleményt mondania, megállapította, hogy a bányatársaság a 80,000 koronával végzendő kutatások munkálatairól külön számadásokat nem vezetett, miért is a szakértő vizsgálatánál csakis a becslésekre támaszkodhatott. Az új kutatóvájak és aknácskák hossza 820 m, úgy hogy egy méter kivájására 100 korona jutna. Erre azonban 60 korona elegendő a szakértő véleménye szerinti, kinek az igazgatóság azt felelte, hogy a többi 40 koronát a vajatok fentartására fordította. Ezeket a költségeket magasaknak tartja a szakértő, de kedvezőtlen viszonyok között lehetséges, hogy annyira rugnak a költségek. A kutatások 83,672 korona 52 fillért emésztettek fel. A szakértő 4 kutatóvajat és egy feltörést talált az üzemben, fejlődést csak egyet talált az új 5 filléres mezőben, de ez is jelentéktelen. Az ellenőrzésre vonatkozólag az a szakértő javaslata, hogy az új mezőben nyert szénről elkülönített számadásokat és rendszeres feltési lérképet készítsen a társaság, a mérnöki hivatal pedig hasonlítsa össze a város térképét a bányatársaság birtokában levő eredeti térképpel és azon jegyezze be a folyosók meghosszabbítását. A jogügyi és a brennbergi bizottságok együttes ülésben legutóbb tárgyalták a szakértői jelentést, melyet nem találtak kielégítőnek s azért felkérte a szakértőt, hogy adjon pótljelentést arról, mily összeget fordított a bérli kutatási célokra s megközelítőleg mily mennyiségű szén van jelenleg az új kutatási mezőben feltárva. Nyilatkozatot kér a bizottság arra is, hogy a kutatás a modern technikai vívmányainak megfelelő eszközökkel történt-e. Az ellenőrzésre nézve tett szakértői előterjesztést elfogadásra ajánlja. A tanács is magáévá tette a két bizottság javaslatát és ennek értelmében felhívja a szakértőt pótljelentésre, a bérli társaságot pedig külön számadásának október elsejére leendő előterjesztésére.

Megvont bányajogositvány. A nagybányai bányakapitányság az Él-Sárga bányatársulat bányajogositványát a bányatörvény rendelkezései értelmében megvonta, mivel a bányateret a tulajdonos társulat elhanyagolta és többszöri felszólítás után sem helyezte üzembe.

Megbüntetett bányatársulat. Az iglói bányakapitányság a gölnicbányai Zechen József Thurzó nevű bányatársulatot 20 korona pénzbírsággal sújtotta, mert többszöri felszólításra sem nevezett ki új igazgatót az elhunyt Valkó Viktor bányatársulati igazgató helyébe és nem gondoskodott az üzem fenntartásáról.

Rendkívüli bányatársgyűlés. Az abrudbányai m. kjr. bányabiztosság közlése szerint a Verespatak községben a Lety hegyben bányászó Lety Szent-Józsefbaiamare Toczeril János és György cégű bányatársulat rendkívüli társgyűlést tart. A társgyűlés tárgyai: Számvizsgáló-bizottság jegyzőkönyvének betérjesztése és az abban foglalt jelentés fölött való határozat. A társulatot terhelő adóssága törlesztése. Bánya műveltetése. Indítványok.

Új petroleum nyomok Erdélyben. Beszterce Naszód vármegye északkeleti részén — szemben a romániai petroleum forrásokkal, grafit palában kutatva, bő földzsir nyomokat talált Várna Viktor borgó-prundi községi jegyző. A szerencsés találó a szükséges iurások megtételére részvénytársaságot akar alakítani.

Üzemi berendezések kibővítése. A „Wittkowitzi bánya és vaskohó társulat” szepesmegyei Ötvösbányai és vereshegyi bánya és vaskohó üzeménél a termelés fokozása és az ércszállítás összpontosítása érdekében a vereshegyi József aknáját újból átépítette, illetve a IV. szintig 2 szállító és 1 járó osztály elhelyezésére kibővítette; olyképen, hogy az összes szinteken fejtett ércet lefékezhetők a IV-ik szintre, ahol a József aknától szintes pályán továbbítatik 2200 méter távolságra a Kréutzschlag táró előtti sodronykötél pálya rakodójához az érc. A szállítást a Langen és Wolt cégtől beszerzett 2 darab 12 lóerejű benzin motoros bányamozdony eszközli. Ugyancsak nevezett társulat ez év folyamán 4 új pörkölő kemencét épített s így jelenleg 56 pörkölő telep áll rendelkezésére.

A rozsnyói új bányaalizti iskola. Az országos magyar bányászati és kohászati egyesület borsod-gömöri osztálya közhírré teszi, hogy a rozsnyói bányaalizti iskola működését folyó évi szeptember hó 6-án működését megkezdi. A bányaiskolába minden második évben vesznek föl új növendékeket. A tanítás két évre terjed. A bányaiskolába csak oly bányamunkások vehetők fel, kik magyar állampolgárok, magyarul beszélnek, olvasnak és írnak, az elemi iskola számtani anyagában jártasak és mindezen képességeket a bányaiskolai bizottság előtt tartott felvételi vizsgán igazolják, továbbá hitelesen igazolják azt, hogy legalább egy éven át, minél bányamunkások dolgoztak.

Vizvezeték Nagybányán. Alig egy éve, hogy Nagybánya városát Felsőbányával villamos erőhajtással és erőművel látta el a Ganz-féle villamossági r.-t., most pedig annak jó a híre, hogy nem sokára vízvezeték is létesül. A tervek és költségvetések már nyírára készen vannak, hogy a városi képviselőlet már a legközelebbi közgyűlésen foglalkozni fog velök. A vízvezeték összes költségei 518 ezer koronában vannak előirányozva. A nagybányai vízvezeték létesítésének dr. Makray Mihály polgármester az előharcosa. A kir. bányai igazgatóság már közölte a város tanácsával, hogy a nagybányai víz-

vezeték létesítése miatt semminemű kártérítési igényt nem támaszt, csupán azt köti ki, hogy másodpercenként 17 liternél több vizet ne vonassék, hogy a felsőbányai zuzóműhöz szükséges villamos erőáram szolgáltatása akadályokba ne ütközzék. Nagybánya város legutóbb tartott közgyűlésén köszönetet szavaztak *Neubauer Ferenc* miniszteri tanácsosnak, akinek nagy érdeme, hogy a miniszter ilyen irányú döntést hozott. A közgyűlés elhatározta, hogy zárt pályázatra szólítja fel a *Bründl János*, *Knuth Károly* és *Grünwald* testvérek cégeket a vízvezeték létesítésére.

A „Budapestvidéki köszénbánya r.-t.” közgyűlése. A Budapestvidéki köszénbánya r.-t. 1909 október 14-én csütörtökön délután két órakor Brüsszelben Van Halteren közjegyzői irodájában tartja meg rendes közgyűlését a következő napirenddel: 1. Különféle közlések. 2. Az igazgató-tanács és felügyelő-bizottság jelentése. 3. Az 1908/1909. üzletév mérlegének megvizsgálása és jóváhagyása. 4. Igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagok választása (az alapszabályok 12. és 13. §.) A részvények Brüsszelben rue des Paroissiens 26. sz. alatt vagy pedig Budapesten a társaság irodájában V., Báthory-u. 12. sz. alatt teendők le.

Közföldi vélemény a Szápári köszénbánya r.-t.-ről. A Szápári köszénbánya részvénytársaság nagyobb befektetéseket, és pedig egy 2-ik aknát, munkásházakat, egy összekötő-vasuti vonalat szándékozik létesíteni. Mielőtt ezen nagyobb befektetéseket eszközölték volna, az utóbbi időben egy külföldi nagy szaktekintélyt kértek fel, hogy vizsgálja felül a bányát. A szakvélemény igen kedvező volt. A vélemény szerint a szén települése igen kedvező, továbbá a befektetésekről, a munkásházak állapotáról, a földi építkezésekről és berendezésekről elismerően nyilatkozott és különösen csodálkozásának adott kifejezést, hogy azzal az aránnyal kevés tőkével létesítette a társaság ezt a szép berendezést. Itt említjük meg, hogy a társaság legutóbbi közgyűlésén *Spitzer Ignác* igazgatósági tag helyébe *Szivák Imrét* választották meg.

Baleset a bányában. Lapunk legutóbbi szátrában a felsőbányai kincstári bányában történt balesetről adtunk hírt. Erre vonatkozóan most illetékes helyről azt közlik velünk, hogy a hat munkás halálos megsérüléséről szó sincs. A felvonó 35 méter magasságról gyorsabban csuszott le a gép elromlása következtében. A hat munkásnak az ijedségen kívül baja nem történt és már napok óta ép és egészséges állapotban végzik munkájukat.

A homoródkőhalom—homoródmási helyiérdekű vasút. A homoródkőhalom—homoródmási helyiérdekű vasút műszaki munkálatait a vasút engedményese *Schwartz Adolf* bányavállalkozó esztergomi lakos már elvégeztette, úgy, hogy a vasútvonal építése hamarabb meg fog kezdődni. A szóban forgó vasútvonal, valamint meghosszabbítása Homoródmástól Oláhfaluiig, amelyre már szintén meg van az előmunkálati engedély, nagyban hozzá járulni ahhoz, hogy a homoródvölgyi barnaszénbányák és az oláhfalusi vasbányák kikapcsolása, s a környéken levő mintegy 20.000 hold erdőség letarolási munkálatai a székelység érdekében intenzívebben lesznek fogantathatók. Nem is beszélve arról, hogy ez a vasút, melynek nagy jövője van, mert a homoródmási nagy szénmedencén vezet keresztül, a székelységnek milyen kiváló szolgáltatásokat fog tenni, ha a szénexport onnan a teljesen szénszegény Romániába meg fog kezdődni. Ez lesz az igazi székely mentő akció,

ha ez a terv megvalósul. A homoródalmási szénmedencére, különben mint az a zalatnai bányakapitányság nyilvánkönyveiből kitűnik, 41 zártkutatómáni engedélye van az „Erdővidéki bányarészvénytársak, 241 zártkutatómáni engedélye pedig Schwartz Adolf esztergomi bányavállalkozónak.

Uj lugzókísérleti mű címen a 38. számunkban megemlékeztünk a nagybányai új lugzókísérleti mű felállításáról. Mint most értesülünk, az egész mű *Altneder Ferenc* fernezyi kincstári mérnök buzgó tudományos munkásságának eredménye. Ugyanerről tartott hosszas felolvasást a körmeői közgyűlésen e címen: „Nagybánya környékén folyó patakokban leülepedett iszappal végzett cyanidlugzási kísérletek.”

Előmunkálati engedély egy bányavasutra. A kereskedelemügyi miniszter megújította a Magyar bányar. t. cégnek előmunkálati engedélyét az aradi és csanádi egyesült vasutak Alvácza Állomásától a m. kir. államvasutak Zám állomásáig, valamint ezen vonalból Kazanesd község határában leendő elágazással a Ponor völgybe mintegy 8,5 km. hosszban és Paránszeszi, Parenrogului, Parenstrimbulur és Izvor völgyig vezető helyi érdekű vasutra.

A magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetője 30693/909. sz.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak Kolozsvári üzletvezetője a vonalai részére az 1910, 1911 és 1912. években évenként szükséges 30.000 m³ rostált bányakavics, továbbá az 1910, 1911. és 1912. években évenként szükséges 30.000 m³ rostálatlan bányakavics a magyar királyi államvasutak biharpüspöki bányájában való kitermelésének és vasuti kocsikra való felrakásának biztosítására ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A szállításra vonatkozó részletes feltételeket magában foglaló szerződési ürpéldány és ajánlati minta a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetője pályafentartási osztályában (Bocskay-tér, 4. sz. II. emelet 52. ajtó), valamint a nagyváradi osztálymérnökségnél díjmentesen kapható.

Az ajánlatok feletti határozathozatal, illetve a szállítás odaitélése az ajánlatok benyújtására alább kitűzött határidőig számított 5 hét alatt várható. Nyertes ajánlattevő az egyévi érték 5% -át lesz köteles a szerződés megkötésekor óvadékképpen a magyar királyi államvasutaknál letéteményezni, illetve a bánatpénzt a fenti összegre kiegészíteni.

Az ajánlatok a külön e cél szerkesztett ajánlati mintán és a szerződési ürpéldányon teendők.

A szállítás a magyar királyi államvasutaknál érvényben levő s anyagok szállítására vonatkozó 122291/96. sz. általános, a szerződés-tervezetben foglalt egyéb feltételek és módoszatok értelmében eszközendő.

Az általános anyagszállítási feltételek a pályázati határidőig a magyar királyi államvasutak igazgatóságánál és minden üzletvezetősnél naponként a hivatalos órák alatt megtekinthetők vagy a magyar királyi államvasutak igaz-

gatóságának budapesti nyomtatványtárából a megállapított ár lefizetése mellett megszerezhetők.

Az általános szállítási feltételek ára 50 fillér. Posta útján való megküldés esetében az esedékes összeg, valamint a küldemény bérmentesítéséhez szükséges 20 fillér készpénzben, vagy m. kir. postajegyekben a magyar királyi államvasutak központi nyomtatványtárának előzetesen be-
küldendő.

Az ivenkint 1 koronás magyar okmánybélyeggel ellátott ajánlatok ezen alábbi külcimmal: »Ajánlat a 30693/09. számú pályázati hirdetményben kitért kavics szállítására« 1909. év október hó 12-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőjének titkárságánál nyújtandók be, vagy posta útján küldendőek be.

Ezen napon déli 12 órakor a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőjénél (Bocskay-tér 4. sz. I. emelet), az ajánlatok fel fognak bontatni, mely alkalommal az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői is jelen lehetnek. Bánatpénz gyanánt az ajánlott egy évi mennyiségek értékének megfelelő 5% készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban 1909. évi október hó 11-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőjének gyűjtőpénztáránál (Bocskay-tér 4.) letendő, esetleg posta útján oda beküldendő; az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíttatnak, de névértéken felül nem számíttatnak.

Csak a szabályszerűen kiállított, közjegyzőileg hitelesített vagy két tanu előttemezése mellett aláírt, pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül beadott, vagy posta útján beérkezett ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni.

Az itt felsorolt feltételektől eltérő ajánlatok, továbbá olyanok, melyekben javítások, vakarások fordulnak elő, nemkülönben, melyek nem a kitűzött határidőig érkeznek be, vagy pótlólag, esetleg táviratilag tételnek, vagy a melyek más ajánlattevők áraiból százalékos árleengedéseket tartalmaznak, végre olyanok, melyekre nézve az előírt bánatpénz le nem tétel, mint a feltételekkel ellenkezők, figyelembe vételre nem számíthatnak.

A magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetője fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlattevők között, tekintet nélkül az ajánlott árakra, szabadon választhasson, továbbá, hogy a szállítást megosztva ítélhesse oda olyformán, hogy ajánlattevők ily részbeni szállítást is elfogadni kötelesek, ha csak ajánlatukban ennek ellenkezőjét világosan ki nem kötötték, végre, hogy a cél elérésére bármely más irányú intézkedést is tehessen.

Ajánlattevők ajánlataikkal 1909. év november hó 30-ig maradnak kötelezettségben és ezen időpontot megelőzőleg ajánlataiktól vissza nem léphetnek.

Azon pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a magyar királyi államvasutakkal üzleti összeköttetésben nem állottak, illetőleg előtte ismeretlenek, tartoznak megbízhatóságukat és szállítóképességüket kereskedelmi és iparkamarai bizonyítványnyal igazolni.

Kolozsvár, 1909. szeptember hó.

Az üzletvezetőség,

(B. 17/940)

Utánnomást nem dijazunk.)

Találmányokat szabadalmaztat és értékesít; védjegy és mintaoltalmat kieszközöl az összes államokban **PATAKY VILMOS** hites szabadalmi ügyvivő Budapest, VI., Teréz-körút 36. Saját szabadalmi irodák a külföldön: BERLIN W. Leipzigerstrasse 112. PARIS, 58. rue Lafayette, AMSTERDAM, Kaisersgracht 209. **Telefon 89—22.**

